

กฎหมายปกครองกับรัฐประศาสนศาสตร์

รองศาสตราจารย์ นเรศร์ เกษะประกร

วัตถุประสงค์

- มุ่งศึกษากฎหมายมหาชน รัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ในกฎหมายดังกล่าว

กฎหมายคืออะไร

พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ (กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์) :

“ คำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครองว่าการแผ่นดินต่อราษฎรทั้งมวล เมื่อไม่ปฏิบัติตามย่อมต้องได้รับโทษ”

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย : “กฎหมาย คือ ข้อบังคับของ
รัฐซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนจะได้รับ
ผลร้าย หรือถูกลงโทษ”

ลักษณะของกฎหมาย

- คำสั่งหรือข้อบังคับของ รัฐชาติบัตย์ เพื่อให้ประชาชนกระทำ การอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่าง หนึ่ง
- คำสั่งหรือข้อบังคับต้องใช้ทั่วไปอย่างเสมอภาคกัน **(Men are equal before the law)**
- เมื่อประกาศใช้แล้วจะมีผลใช้บังคับได้ตลอดไป **(continuity)** จนกว่าจะถูกแก้ไข หรือยกเลิกตาม กระบวนการที่ถูกต้องในภายหลัง
- ต้องมีสภาพบังคับ **(sanction)**

สภาพบังคับของกฎหมาย (Sanction)

- สภาพบังคับทางอาญา
 - สภาพแห่งความผิดและโทษที่กฎหมายกำหนด
- สภาพบังคับทางแพ่ง
 - การชดใช้ค่าเสียหาย
 - การบังคับชำระหนี้ แบ่งเป็น

บังคับเอากับตัวลูกหนี้

บังคับเอากับทรัพย์สินของลูกหนี้

ระบบกฎหมาย

แบ่งได้เป็น 2 ระบบ

- ระบบ **Common Law** หรือระบบกฎหมายแองโกลแซกซอน
- ระบบ **Civil Law** หรือระบบประมวลกฎหมาย หรือระบบกฎหมายในประเทศภาคพื้นยุโรป (**continental legal system**)

นิติวิธี (Juristic method)

นิติวิธี (วิธีทางกฎหมาย) หมายถึง ความคิดและทัศนคติของนักกฎหมายที่มีต่อระบบกฎหมายของตนเอง กล่าวคือ ทัศนคติที่มีต่อกฎหมายลายลักษณ์อักษร จารีตประเพณี คำพิพากษา ตลอดจนหลักกฎหมายทั่วไป รวมตลอดจนวิธีใช้ วิธีตีความ วิธีแบ่งแยกหมวดหมู่ของกฎหมาย การใช้กฎหมายแบบเทียบเคียง (analogy) วิธีบัญญัติกฎหมาย ตลอดจนวิธีสอน วิธีศึกษา และวิธีทำกฎหมายให้งอกงามหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

นิติวิธีในกฎหมายระบบ Civil Law และ Common Law

- ทัศนคติต่อกฎหมายลายลักษณ์อักษร
- ทัศนคติต่อคำพิพากษา
- ทัศนคติต่อขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและศีลธรรม
- การใช้และการตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษร
- วิธีบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษร

บ่อเกิดของกฎหมาย (source of law)

บ่อเกิดของกฎหมาย source of Law หรือ juris fontes

- กฎหมายที่บัญญัติขึ้น หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษร
- กฎหมายที่มีได้บัญญัติขึ้น หรือกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - กฎหมายประเพณี
 - หลักกฎหมายทั่วไป
 - คำพิพากษาของศาล

กฎหมายที่บัญญัติขึ้น หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษร

1. กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ พ.ร.บ.
2. กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติโดยฝ่ายบริหาร ได้แก่ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบังคับต่าง ๆ
3. กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติขึ้นโดยองค์การปกครองตนเอง ได้แก่ เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติเมืองพัทยา

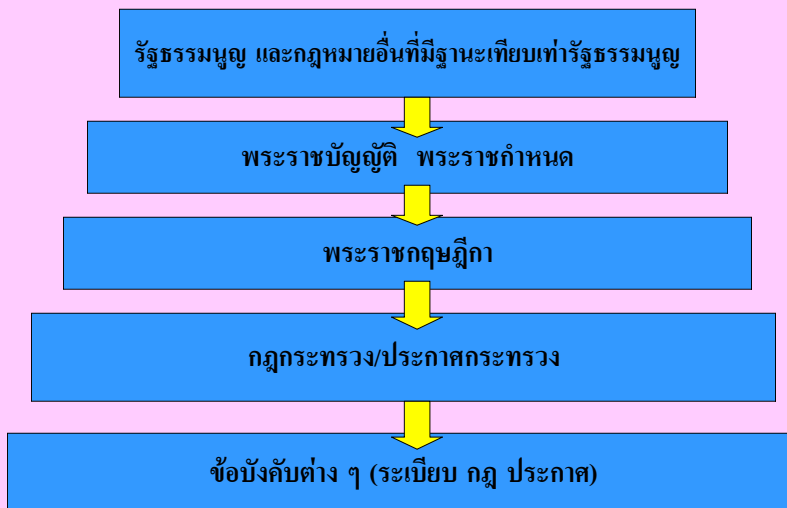
ลำดับชั้นของกฎหมายลายลักษณ์อักษร หรือศักดิ์ของกฎหมาย

The Hierarchy of Law

- กฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าจะขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าไม่ได้
- กฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่า จะออกได้แต่โดยอาศัยอำนาจจากกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่า
- การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมาย ทำได้โดยกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่า หรือเท่ากัน
- หลักการสำคัญของกฎหมายที่ใช้บังคับกับประชาชนทั่วไป จะต้องตราเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูง

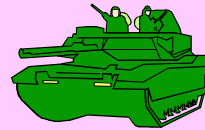

แผนผังแสดงศักดิ์ของกฎหมาย

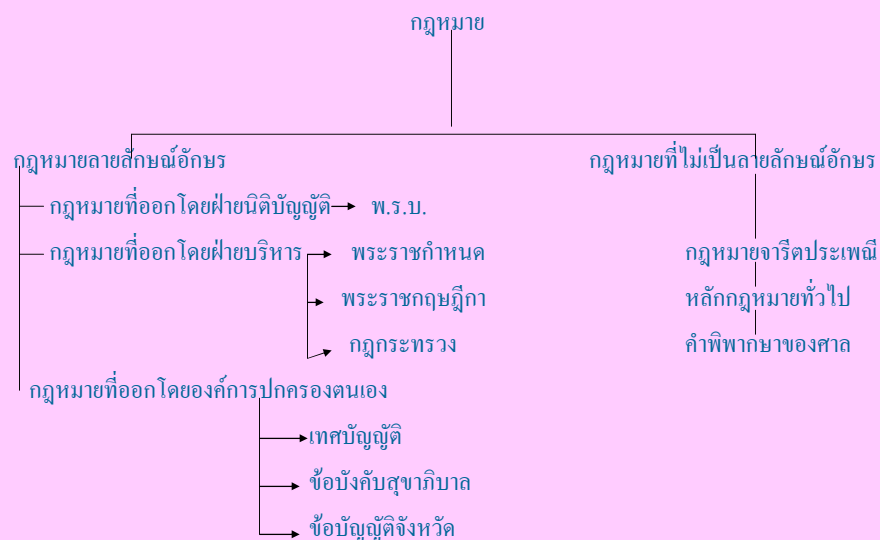

กฎหมายที่มีได้บัญญัติขึ้นหรือกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

1. กฎหมายประเพณี
2. หลักกฎหมายทั่วไป
 - สุภาษิตกฎหมายที่เขียนเป็นภาษาลาติน เช่น
“pacta sunt servanda”
- หลักกฎหมายที่อารยประเทศส่วนใหญ่รับรอง
3. คำพิพากษาของศาล

แผนผังแสดงบ่อเกิดของกฎหมาย Source of Law

ประเภทของกฎหมาย

- แบ่งตามลักษณะแห่งการใช้กฎหมาย
- แบ่งตามความสัมพันธ์ของคู่กรณี

แบ่งตามลักษณะแห่งการใช้กฎหมาย

- กฎหมายสารบัญญัติ (Substantive Law)
 - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 - ประมวลกฎหมายอาญา
- กฎหมายวิธีสบัญญัติ (Procedural Law)
 - กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 - กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของคู่กรณี

- **กฎหมายเอกชน (Private Law)**
 - กฎหมายแพ่ง
 - กฎหมายพาณิชย์
- **กฎหมายมหาชน (Public Law)**
 - กฎหมายรัฐธรรมนูญ
 - กฎหมายปกครอง
 - กฎหมายอาญา
 - กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 - กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 - พระธรรมนูญศาลยุติธรรม
- **กฎหมายระหว่างประเทศ (International Law)**
 - กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง
 - กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล
 - กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา

